

POĽNOHOSPODÁRSTVO A REMESLÁ V CHMEĽOVEJ

Z dostupných prameňov sa dozvedáme, že obyvatelia obce sa v minulosti zaoberali poľnohospodárstvom a pastierstvom, chovom dobytky a oviec. Poznatky z oblasti poľnohospodárstva boli biedne. Ľudia sa živili najmä zemiakmi, ktoré boli veľké ako orech a chlebom z ovsenej múky. O žite a pšenici sa dozvedeli až vtedy, keď chodili za zárobkom za Dunaj. Až do roku 1848 patrila všetka pôda a les Makovickému panstvu. Ceny za poľnohospodárske práce boli takéto:

mlatci	-	za 1 deň	-	6 dukátov a 12 grajciarov
kosci	-	od 4 do 11 hod.	-	20 grajciarov
za okopávanie zemiakov				
/ženy/	-	od rána do večera	-	14 grajciarov
za rúbanie lesa	-	4 m	-	70 grajciarov

Pri spisovaní poddanských povinností a pri vyhotovovaní ustáleného tzv. Tereziánskeho urbára r. 1771, ktorý je v slovenskom znení v Štátnom archíve v Prešove, prizvaní zástupcovia obce medzi iným uviedli: Povinnosti nemali písomne stanovené. Dohodli sa s panstvom pred štyrmi rokmi ústne a aj predtým mali len ústne dohody. Každý tretí týždeň robili na panskom a to buď s poľahom alebo pešo, ako to bolo panstvu potrebné. Chodili predávať plátno a iné veci do Zborova, Bardejova i Prešova. Biskupské desiatky neplatili. Chodili na furmanku hnoj voziť a tiež aj na ďalšie roboty. V obci boli dva mlyny - horný a dolný. Sťažovali si na zlý chotár, že je kamenistý, zem riedka a privaly vody ju poškodzujú. Hovorili, že pestujú žito, jačmeň a ovos a tiež tatarku, iné sa vraj neurodí. Oračku ťažko s dvoma statkami vykonávali. Otavu nekosia, lebo majú malé pastvisko. Drevo na stavby kupujú aj v Poľsku.

Bukva na kŕmenie sviň sa v lesoch nenachádza. Valal žiadne spoločné úžitky nemá. Deviatok neplatia, ale v čase vinobrania dávali 96 prešporských meríc ovsy, aby nemuseli na tieto roboty chodiť do vzdialenejších krajov, kde panstvo malo svoje majetky. Celá obec platila panstvu ročne 100 zlatých a 1 zlatý do panského majera na soľ. Odovzdávali 3 husi, 6 sliepok, 180 vajec. Od oviec, ak boli na panskom košari, platili 6 grajciarov. V zime pre panstvo spriadali 8 balov vlny a iného pradiva. Panstvu ďalej odovzdávali 1 1/8 miery chmeľu a orechy.

Chotár bol rozmeraný na prúty, bol rozdelený na dve časti t.j. bol tam zavedený dvojpoľný systém. Je známe, že poddaní makovického panstva v prvej polovici 17. storočia platili päťnásobne vyššie poplatky ako to bolo u toho istého pána napríklad v okolí Mukačeva. To svedčí o tom, že usadlosti a obce makovického panstva boli v tom čase na vysokej poľnohospodárskej úrovni oproti iným panstvám tej doby. V roku 1771 boli v obci dva mlyny /každý s jedným kameňom/ a stupa na konope.

K roku 1828 sa tiež spomínajú dva mlyny, stupa na konope a hostinec s maštalou na obchodnej ceste pre furmanov. V roku 1910 bol v obci statkár a to gróf Clary-Aldringen Siegfried. Vtedy bola v obci tehliareň, krčma, dvaja mäsiari a obchod s miešaným tovarom. Obchodníci boli židia. Mlyn už bol iba jeden. Od roku 1926 mlyn patrilo Jozefovi Priputenovi. V obci sa nachádzala píla, ktorú za 800 zlatých kúpil Lukan Varjan a nachádzala sa na vyšnom konci dediny na ľavom brehu potoka Kamenec. Lesy prenajímali poľovníci a prvým z nich bol zborovský notár Šulc, ktorý platil za prenájom 3 zlaté. Od roku 1914 ich prenajímal Andrej Priputen. Ten sa od roku 1905 zaoberal dodávkou bravčového mäsa mäsiarom do Prešova a Bardejova. Najprv zabíjal prasce na svojom dvore a v roku 1926 si postavil bitúnok. Kontrolou zabitých ošípaných sa zaoberal učiteľ Georgij Mydlik do roku 1911. Od roku 1911 Jozef Sarič získal diplom na kontrolu zabitých ošípaných.

Pestovateľstvo - zemiaky sa sadili na prelohách, pri sadení ich rozrezávali na niekoľko častí a niekedy vyrezávali aj očká, ktoré sa tiež sadili. Úroda bol malá, čo vysvetľujú zlým obrábaním pôdy a zlým hnojením ako aj sadením tej istej odrody. Krmnú repu sadili pred vojnou len učiteľ a

kňaz. Po vojne zámožnejší už vo veľkom, ostatní v menšom. Obilniny sa rozšírili po 1. svetovej vojne a úroda v tom čase nebola veľká. Zmena nastala až po tom, ako pôdu začali dôkladne hnojiť a kvalitnejšie obrábať. Pred rokom 1928 bolo v obci pomerne veľa ovocných sadov. Medzi najväčšie patrili farský sad Anotolija Sivaniča, Jozefa Sariča a Petra Juríčka. Prevládali stromy bystrických sliviek. Po roku 1929 veľa ovocných stromov vymrzlo.

Chov dobytky - prevládal chov rohatého dobytky. Rozličné plemená sa krížili, dojivosť bola malá. Po vojne namiesto volov začal chov kráv pinzgavského plemena určeného na prácu i na dojenie. Kone vlastnili iba zámožnejší. Pred 1. svetovou vojnou bol rozšírený chov oviec, avšak postupne to zaniklo. V roku 1943 obyvatelia zakúpili 100 oviec, ktoré pásol Peter Paňko. Vlnu priadli doma, plietli z nej pančuchy, rukavice a svetre.

Včelárstvo - včely boli umiestnené v klátoch a samotný chov bol iba primitívny. Med vyberali tak, že včely dymom udusili. Vzornými včelármi boli Ivan Mydlík a Andrej Priputen.

Remeslá - obyvateľstvo obce sa oddávna zaoberalo domáckou výrobou kolies na vozy, ďalej sa vyrábali jarmá na voľy, krpce, píšťalky, drevené lyžice a pod. Okrem toho bolo v obci veľa murárov, stolárov, kolesárov, kováčov, mäsiarov, výrobcov pecí a trhovníkov. Rozšírené bolo tkanie plátna, pričom krosná aj kúdele si vyrábali svojpomocne. Krosná pozostávali z týchto súčastí: ničelnicí, berdo, čelnok, cevka, snuvalnicí, fajfy, fajfnica, špuľar, vsiadla, zbij, labky, návoj, suka, lada, količka, kúdel a vreteno.

V obci bol aj stroj na rezanie dosiek, vyrezávanie a vŕtanie dreva, ktorý vyhotovil Peter Hudák sám bez pomoci majstrov.

Začiatky spoločného hospodárenia v Chmeľovej sa datujú od roku 1950, keď tu založili JRD II. typu s 24 členmi. Jeho prvým predsedom bol Andrej Biroš st. Prechodom z II. typu na III. typ s rozšírenou členskou základňou na väčšinové JRD sa uskutočnil v júni 1952 pod vedením predsedu Demetra Dušenku. V roku 1953 predsedom družstva bol Andrej Deďo. Tak ako vo väčšine prípadov v okrese aj JRD Chmeľová sa koncom roka 1953 rozpadlo.

V roku 1957 tu vzniká menšinové JRD III. typu, ktorého predsedom bol Michal Purdeš st. Od toho času sa členská základňa rozširuje a vo februári 1958 vzniká celo obecné JRD na čele s Demetrom Dušenkom. V priebehu 60-tych rokov dochádzalo k pravidelným zmenám vo funkcii predsedu JRD i v ostatných funkciách. V zodpovedných funkciách družstva sa najčastejšie striedali Vasil' Sad, Ján Čučvara, Andrej Deďo, Peter Varjan, Peter Prihatný, Demeter Dušenka, Vasil' Mikul'ák, Demeter Korba, Demeter Priputen, Vasil' Sivanič, Peter Michalčín, Vasil' Varjan, Peter Korba, Ján Pichanič, Zuzana Zbihlejšová, Peter Dzubák a Helena Simková. Od roku 1960, keď predsedom družstva bol Michal Purdeš ml., na čele družstva stáli:

1962-64 Demeter Mikul'ák,

1964-66 Peter Varjan,

1966-68 Peter Rusiňák,

1968-70 Andrej Demjanič.

12. decembra 1973 sa zlúčili JRD Chmeľová s JRD Becherov a k družstvu boli pričlenené obce Stebník a Regetovka pod jednotným názvom JRD DUJAVA Chmeľová: Predsedom družstva sa stal Juraj Ivančo a v roku 1975 Milan Snak.

Od 1. januára 1977 vzniká nový ekonomický celok JRD MAGURA so sídlom v Zborove, ktoré vzniklo zlúčením JRD DUJAVA Chmeľová so Štátnym majetkom Bardejov, hospodárstvo Zborov. Tento ekonomický celok hospodári do dnešných dní pod názvom PD MAGURA Zborov. Jeho predsedami boli Ing. Michal Bajus a od roku 1981 do dnešných dní Ing. Milan Biroš.

Posledné roky sú poznamenané väčšími ťažkosťami v celom poľnohospodársko-potravinárskom komplexe. Aj za takýchto zložitých podmienok PD MAGURA vykazuje slušné výsledky a v niektorých ukazovateľoch dosahuje výnimočné výsledky v rámci SR.

